

Dankzij samenwerking tussen het waterschap en de sportvisserij zijn vispassages aangelegd.

Kaderrichtlijn Water leidt tot een mooi noordelijk huwelijk

Tekst: Gert-Jan Buijs
Fotografie: Jeroen Huisman en
 Albert Jan Scheper

In het hoge noorden is iets moois ontstaan. Waterschap Noorderzijlvest en Hengelsportfederatie Groningen-Drenthe hebben elkaar gevonden in een gezamenlijk doel: zorgen voor water met een goede ecologische kwaliteit.

Hoewel het niet per definitie beter vissen is in ecologisch goed water, doen sportvissers toch liever hun ding in zo hoogwaardig mogelijke aquatische biotopen. En ze hebben een sterke troef waar het waterschap weer zijn voordeel mee kan doen. Wie kan er nu beter helpen de visstand te monitoren dan de sportvisserij?

Rode draad in de vrijage tussen waterschap en hengelsportfederatie is de Europese Kaderrichtlijn Water. In 2015 moet al het Europese oppervlaktewater van goede ecologische kwaliteit zijn en deze deadline brengt gelukkig vele waterengenaren – waaronder de waterschappen – in actie. Aangezien de visstand een van de belangrijkste graadmeters is voor (ecologische) waterkwaliteit en de hengelsport ook gebaat is bij een goede en evenwichtige visstand, ligt nauwere samenwerking voor de hand. In het hoge noorden hebben ze dat inmiddels aardig door.

De prijs van kunstmest

Maar voordat het zover kwam is er heel wat water naar de zee gestroomd. Albert Jan Scheper van Hengelsportfederatie Groningen Drenthe moest in 1990, net in dienst bij de federatie, eens de belangen van de sportvissers behartigen bij het toenmalige waterschap Oostermoer. “Het water van de Hunze werd groen. Boeren strooiden bij het bemesten van hun landerijen langs de beek in de draai kunstmest in het water, zo ging het verhaal. Kom ik bij de secretaris van het waterschap. Die zat keurig achter zijn tafel: ‘Wat is uw probleem?’ Na mijn uitleg zegt die man ‘Weet u wel wat kunstmest kost? Denkt u dat ze dat zomaar in de beek gooien? Had u anders nog wat?’ Daarmee was het onderhoud ten einde.”

Uitgestoken hand

Deze anekdote geeft maar aan dat waterschappen niet van nature de belangen van natuur en sportvisserij op het netvlies hadden. Maar toch is het in krap twintig jaar helemaal goed gekomen. Hoe komt een nauwe samenwerking tussen een waterschap en een hengelsportfederatie tot stand? Scheper ziet de schaarste aan viswater in Drenthe als een van de belangrijke factoren. “Drenthe is een droge provincie, al het water dat er valt stroomt ook zo weer weg. En het water dat er was, zat vast tussen de stuwen. Dus de Federatie Drenthe was erg gericht op samenwerking. We konden niks zonder andere partijen.” Die coöperatieve inslag heeft Drenthe

ingebracht bij de fusie met de federatie Groningen in 2002. Kort daarvoor was in 2000 de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht geworden. Daardoor kregen de waterschappen, met name die in het noorden van het land, er ineens een waterkwaliteitstaak bij. Voorheen lag de verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit altijd bij de provinciale zuiveringsschappen. “De boer was gebaat bij een goede waterstand”, zegt Jeroen Huisman, ecooloog van Waterschap Noorderzijlvest. Daarmee geeft hij aan waar de prioriteit bij het gemiddelde noordelijke waterschap lag.

Ecologen zijn in waterschapsland relatief nieuwlichters. Deze nieuwe discipline heeft de afgelopen decennia langzamerhand een steeds belangrijkere rol veroverd in de beleidskeuzen van waterschappen. Huisman heeft zich dan ook in zijn carrière de blaren op zijn tong moeten praten om de ecologie op de kaart te zetten. “We gingen meer kijken naar waterkwaliteit. Dan is er niks makkelijker dan de uitgestoken hand van de federatie aannemen.”

Partners

Zo ontstaat er een situatie waarin zowel ecooloog als belangenbehartiger van de hengelsport gezamenlijke doelen nastreven. Neem bijvoorbeeld de vele gekanaliseerde Drentse beken. “Destijds was het ‘alles voor de landbouw’”, zegt Scheper. Dus werden de beken gekanaliseerd – dat werd ook wel ‘normaliseren’ genoemd. Nu zijn we bezig om ze weer te laten meanderen. Moet het allemaal weer precies andersom.” Huisman heeft collega’s die net gepensioneerd zijn en nog meegewerkt hebben aan de normalisatie van die beken. Die zien hun werk nu weer teniet worden gedaan.

Als ecooloog ziet Huisman grote voordelen in het samenwerken met de hengelsport. “Wij zijn op zoek naar partners die belang hebben bij ecologie. Dan kun je meer bereiken. Sportvissers hebben kennis van het watersysteem. Uit die kennis kun je als ecooloog putten. De waterschapsecoloog die de kennis van sportvissers niet gebruikt, laat kansen liggen. Die eerste roofblei vang je echt niet met een netje. Terwijl hij er misschien wel zit. Een grote snoek of karper laat zich echt niet zo makkelijk vangen bij een monitoring. Hengelvangstregistratie biedt hier uitkomst. Sportvissers hebben een belangrijke signalerende functie. Bijvoorbeeld bij vissterfte.”

Met de naderende deadline van de Kaderrichtlijn (2015) kan Noorderzijlvest dus wel wat extra knowhow gebruiken. Behalve

de hengelsportfederatie zijn er nog meer partners die baat hebben bij een goede (ecologische) waterkwaliteit: Staatsbosbeheer, de milieufederaties, het Drentse Landschap en het Groninger Landschap – ze zijn bij Huisman allemaal even welkom.

Professionaliteit als voorwaarde

Huisman en Scheper zijn het er wel over eens dat het 'noordelijke model' niet zomaar overal in het land toepasbaar is. Voor Huisman staat het als een paal boven water dat de professionaliteit van het bestuur van de hengelsportfederatie een belangrijke reden is waarom de samenwerking zo goed verloopt. "Als een waterschapsbestuurder een fanatieke sportvisser tegenover zich krijgt, zal hij minder geneigd zijn om daar zaken mee te doen." Scheper onderschrijft dit. "Wij hebben een bestuur dat zich met de hoofdzaken bezighoudt. De mensen in het veld zorgen voor de concrete invulling." Tevens is het voor een waterschap makkelijker communiceren als je niet te maken hebt met vele aparte hengelsportverenigingen, maar met één professionele organisatie. En dat is de Hengelsportfederatie Groningen Drenthe volgens Huisman zeker.

Daarnaast zit ook niet elke waterschapscoloog op dezelfde lijn als Huisman. Ecologen zijn namelijk net mensen; je hebt ze van alle gezindten. "Er zijn ook ecologen die de sportvisserij zien als een bedreiging voor het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn." Scheper geeft zijn definitie van de ideale waterschapscoloog. "Dat is geen natuurbeschermer en ook geen bioloog, maar iemand die het hele systeem bestudeert. De mens is daar ook een onderdeel van." Scheper begrijpt de houding van 'de hardline-ecologen' wel. "De mens heeft alles kapotgemaakt. Dat klopt, maar daarom is het nog niet nodig om daarin door te schieten. De mens is juist een kans."

Volledig visrecht

De Hengelsportfederatie Groningen Drenthe is een van de weinige federaties die het volledige visrecht heeft. Waar het waterschap ooit een substantieel bedrag voor het visrecht vroeg, is dat nu voor slechts 45 eurocent (1 gulden) bij de federatie komen te liggen. "Dat scheelt ons ook tijd", zegt Huisman. "En tijd is geld." Ook de korte lijntjes schelen het waterschap tijd. Net als het kunnen putten uit informatie van hengelsporters. En zoals gezegd is het gemakkelijker werken in een gebied waar de visrechten niet versnipperd zijn over een groot aantal rechthebbenden, met al dan niet tegenstrijdige belangen.

De projecten waar het waterschap en sportvisserij samen op kunnen trekken zijn legio. Zo hebben de federatie en Noorderzijvest samen met waterschap Hunze en Aa's – ook al vele jaren een gewaardeerde partner van de federatie – de Visie Vismigratie Groningen Noord-Drenthe laten opstellen (2006). Daarmee wordt alvast 'voorgesorteerd' op het aflopen van de Kaderrichtlijn in 2015. De Nota Visbeleid (2007) is nog zo'n

coproductie van Noorderzijvest en federatie. Vorig jaar kwam ook het Monitoringsplan rond, waarmee een passant wordt voldaan aan een van de taakstellingen van de Kaderrichtlijn. Uiteraard zullen vangstgegevens van sportvissers hier een rol in spelen. De Vissenatlas Groningen Drenthe (2008) is alweer een productie waar federatie en Noorderzijvest een rol in spelen, ditmaal met een groter aantal andere partners.

Concrete resultaten

Er zijn ook concrete resultaten in het veld te zien. "We hebben samen subsidie aangevraagd voor de verbetering van twee vispassages in het Peizerdiep en die vervolgens uitgevoerd", zegt Huisman. De casus Peizerdiep is sowieso een aardig voorbeeld van wat een hengelsportfederatie en een welwillend waterschap voor elkaar kunnen betekenen. Huisman: "We wilden daar de verbinding tussen de zee en de Drentse bovenlopen verder verbeteren." In de jaren '80 zijn twee vistrappen in het Peizerdiep gelegd. Het initiatief daarvoor kwam van de (toenmalige) Drentse Hengelsportfederatie die hoopte dat de snoekbaars de weg zou weten te vinden naar de beken in het gebied. Er zat namelijk te veel kleine witvis in te kleine biotoopjes en predatie door snoekbaars moest daar verandering in brengen.

Scheper: "Zagen wij ineens windes opduiken in die bovenlopen." Over die snoekbaarspredatie is sindsdien weinig meer vernomen. "Maar het succes van de winde was wel een trigger voor ons om door te gaan." De toenmalige vispassages waren niet meer van deze tijd. "Ze waren veel te steil. Een winde knalt daar nog wel overheen, maar een bermpje niet.

Daarom zijn ze begin dit jaar verbeterd." Bij deze twee vispassages blijft het overigens niet. Stroomopwaarts wemelt het nog steeds van de stuwen. Huisman meldt dat ook die stuwen op de nominatie staan om 'vispasseerbaar' te worden.

Beide partijen kijken ook naar de langere termijn. Scheper: "We moeten leren van de fouten uit het verleden. Zo weten we dat de recreatiedruk gaat toenemen. We kunnen de wateroeveren wel zo gaan inrichten dat er helemaal geen plek meer is voor mensen, maar dan moeten we over dertig jaar alles weer voor veel geld opnieuw gaan inrichten." Huisman: "Leg meteen een vissteigertje of kano-aanlegplaats aan. Of een plek waar mensen aan het water kunnen komen." Scheper ziet het helemaal voor zich: "Zorg dat mensen in hun eigen gebied kunnen recreëren. Dat je daar kunt gaan zitten, roerdomp hier, ijsvogeltje daar. Zo krijg je alleen maar meer draagvlak voor je werk."

KRW als kans

De Kaderrichtlijn zien beide partijen als een kans. Bij Huisman kan de Kaderrichtlijn niet kapot: "Je kunt er wel op kankeren, maar het is een geweldige richtlijn. Er wordt namelijk aangegeven dat het aquatisch milieu het waard is om te worden beschermd. Dat is niet vanzelfsprekend." Dat gold in het verleden zeker ook in het noorden, waar de strokarton-, aard-

*Eutroof, voedselrijk
water hoort tot op
zekere hoogte ook in
ons land thuis.*

appelzetmeel- en suikerindustrieën voor vrijwel biologisch dode wateren zorgden. Als ecooloog met hart voor vissen kijkt Huisman met een zekere jaloezie naar collega's die belast zijn met de bescherming van weidevogels. "Als er ergens een heel veld vol dode vogels zou liggen, zou iedereen om maatregelen schreeuwen. Maar als een water vol dode vissen ligt, worden die opgeruimd en gaat men over tot de orde van de dag. En vissen hebben het nog erger dan vogels. Die kunnen nog wegvliegen. Vissen niet. Die worden beroofd van hun habitat en ook nog eens van hun migratiemogelijkheden. Alles is grondig vernacheld. De kleine gemalen zijn blendertjes. Die schade is misschien niet meer in te halen, maar we gaan het wel proberen."

De Kaderrichtlijn is voor ecooloog en hengelsporter dus een prima instrument om de ecologie van de Groningse en Drentse wateren naar een hoger niveau te tillen. Maar zowel Huisman als Scheper gaan niet blindelings achter de doelstellingen aanrennen. Want het is niet per definitie zo dat al het water glashelder dient te zijn. Scheper: "Er is niet één biotoop waar alle vissen of waterdieren in gedijen. Eutroof, voedselrijk water hoort tot op zekere hoogte ook in ons land thuis. We zitten in Nederland aan de benedenloop van een aantal grote rivieren. Logisch dat daar meer nutriënten aanwezig zijn. Wij hebben hier kanalen die behoorlijk troebel zijn. Dat is prima water voor brasem, snoekbaars en paling. We moeten alleen zorgen dat er ergens anders weer biotoop is voor ruisvoorn en snoek." Huisman vult aan: "Het is echt onzin om dan in een

groot scheepvaartkanaal een natuurlijke oever te gaan maken. We kunnen het geld beter gebruiken voor beken of natuurvriendelijke oevers in kleinere kanalen."

Evengoed zal het waarschijnlijk gebeuren dat de federatie bepaalde kwetsbare bovenloopjes van beken met rust zal laten, al is het maar om visjes die niet eens van belang zijn voor de hengelsport in alle rust te laten floreren. "Onze doelstelling is dat we dat dan weer elders kunnen compenseren."

Verder kijken dan onze hengel lang is

Desgevraagd schetst Huisman zijn ideaalbeeld dat binnen enkele decennia werkelijkheid zou moeten kunnen zijn. "Drijven op het Reitdiep, onze oude getijdenrivier. En dan op dezelfde plek bij eb en vloed beurtelings op zoet- en zoutwatervissen vissen." Zover is het allemaal nog lang niet, maar het begin is er zeker. "Wij lopen voorop met deze aanpak, maar ik zou andere waterschappen willen zeggen: 'ga niet uit van wat ons scheidt, maar van wat ons bindt.'" Die gedachte leidt ook nog tot een andere redelijk zeldzame relatie in visserijland. Waterschap en federatie hebben een warme band met de beroepsvissers in hun gebied. Bij monitoringsprojecten is het beroep steevast van de partij. Huisman: "Van hun expertise kunnen wij ook prima gebruik maken." Scheper vat het hele verhaal mooi samen. "We moeten af van het hokjesdenken. In ons geval: verder kijken dan onze hengel lang is." Het is een advies waarmee de visstand in heel Nederland weleens gebaat zou kunnen zijn. **V**

Albert Jan Scheper:
"We moeten verder kijken dan onze hengel lang is."

Visstandbemonstering door de sport- en beroepsvisserij als onderdeel van de KRW monitoring.